

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta, satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta, satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista (HE 143/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Laurila, lainsäädäntöneuvos Pirjo Tomperi ja ylitarkastaja Anne Vainio, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Veikko Tuominen, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)

- johtaja Lea Mäntyniemi, Finanssialan Keskusliitto
- yksikön johtaja Vesa Perätalo, Maaseutuviirasto
- valvontapäällikkö Ulf-Erik Häggvik, Pohjanmaan ELY-keskus
- asiamies Rikard Korkman, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- ryhmäpäällikkö Jarmo Kitula, Uudenmaan ELY-keskus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Suomen Kuntaliitto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi satovahinkojen korvaamisesta annettua lakia siten, että lakia voitaisiin edelleen soveltaa vuosina 2014 ja 2015 tapahtuvien laissa tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseen. Lakiin ehdotetaan tämän lisäksi tehtäväksi eräitä vähäisiä muutoksia vuo-

den 2014 alusta voimaan tulevan lainmuutoksen seurauksena poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetusta laista satovahinkolakiin siirrettyjen maatalousvahinkojen hallinnoinnin varmistamiseksi.

Tavoitteena on siirtyä valtion vastattavana olevasta korvausjärjestelmästä vakuutus pohjaiseen järjestelmään. Tällä hetkellä Suomessa ei ole tarjolla vakuutustuotteita satovahinkojen varalta. Vakuutusyhtiöt tarvitsevat varmuuden valtion korvausjärjestelmän lakkaamisesta riittävän ajoissa, jotta voidaan kehittää uusia vakuutustuotteita satovahinkojen varalle. Siirtymäaika on tärkeä myös maataloustuottajien kannalta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että satovahinkojen korvaamisesta annettu laki kumotaan erill-

lisellä lailla 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien. Lisäksi annettaisiin laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta tulisi kuitenkin voimaan vuoden 2017 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta toteaa, että satovahinkolain (1214/2000) nojalla voidaan maksaa korvausta vahingosta, joka hallan, raesateen, kaatosateen, rajuilman, poikkeuksellisten tulvien tai muun vastaavan viljelijästä riippumattoman poikkeuksellisen suuren luonnonolojen vaihtelun vuoksi aiheutuu kasvavalle tai korjuuvaiheessa olevalle sadolle. Korvausta voidaan maksaa myös poikkeuksellisista olosuhteista talvehtivalle kasville aiheutuvista vahingoista sekä poikkeuksellisen tulvan tai poikkeuksellisen runsaiden sateiden aiheuttaman märkyyden vuoksi kylvämättä jäämisestä aiheutuneesta vahingosta.

Korvauksia voidaan maksaa viljelijälle, jolla on viljelyksessä vähintään kolme hehtaaria peltoa tai vähintään puoli hehtaaria avomaan puutarhakasvien tuotantoa. Viljelmäkohtainen satovahinko lasketaan vähentämällä koko viljelmän korvauskelpoisten kasvien normisadon arvosta vahinkovuoden sadon arvo. Korvattavien satovahinkojen arvioinnissa käytettävien kasvilajien yksikköhintojen ja normisadon määräytymisperusteista säädetään satovahinkolaissa. Viljelijän omavastuu satovahingosta on 30 prosenttia koko tilan normisadon arvosta. Valtio maksaa viljelijälle satovahinkokorvauksena vuosittain päätettävän prosenttiosuuden omavastuusuuden ylittävästä satovahingon arvosta.

Valtion korvattavaksi tulevien satovahinkojen määrä vaihtelee ja on 2000-luvulla vuosittain vaihdellut 0,30 miljoonasta eurosta 19,5

miljoonaan euroon. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että satovahinkojen korvaamisesta annettu laki on voimassa toistaiseksi, mutta sen soveltaminen on sidoksissa EU:n valtiontukisääntelyn muuttumiseen. Viimeksi satovahinkolain perusteella maksettavat korvaukset on hyväksytty komission päätöksellä SA.37035.

Esityksen perusteluissa on todettu, että omaisuusvahinkoihin varaudutaan yleensä vakuutuksin. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että EU:n valtiontukisäännöt eivät ehkä vastaisuudessa salli nykyisen järjestelmän jatkamista muutoin kuin siirtymäkautena. Lisäksi satovahinkokorvausjärjestelmä on ainakin osittain menettänyt merkitystään Suomen EU-jäsenyyden myötä voimaan tulleiden tukijärjestelmien seurauksena. Aloille, joita on viljelty hyvän maatalouskäytännön mukaisesti ja joilta viljelijä ei ole saanut satoa korjattua satovahingon takia, on voitu kuitenkin aina normaalisti maksaa sadonkorjuuta edellyttävät tuet, mikäli viljelijä on tehnyt satovahingosta kirjallisen ilmoituksen maatilalla sijaintikunnan maaseutuelinkeinoveranomaiselle. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös pidetty epäkohtana sitä, että nykyinen satovahinkojen korvausmenettely suosii alhaisen satotason omaavia tiloja suhteessa niihin tiloihin, joilla satotasot ovat korkeat ja korkeaan satotasoon on panostettu työllä ja investoinneilla.

Edellä esitetyt perusteet puoltavat satovahinkojärjestelmästä luopumista. Valiokunta toteaa,

että Suomessa ei ole kuitenkaan tähän mennessä ollut yleisesti tarjolla sellaisia vakuutustuotteita, jotka sisältäisivät turvan satovahinkolaissa tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseksi. Satovahinkovakuutustuotteiden kehittämiseksi ja niiden saamiseksi markkinoille on välttämätöntä, että vakuutuksenottajat ja vakuutusyritykset voivat riittävän ajoissa valmistautua siihen, ettei satovahinkoja enää siirtymäajan jälkeen korvata valtion varoista. Takarajan asettaminen nykyiselle korvausjärjestelmälle antaa vakuutusalan toimijoille selkeän kannustimen ja aikakehyksen kehittää uusia riskienhallintavälineitä. Esityksessä ehdotetaan, että nykyinen satovahinkolaki kumottaisiin erillisellä lailla, joka tulisi voimaan vuoden 2017 alusta lukien. Samalla ehdotetaan satovahinkolakia muutettavaksi siten, että lakia voitaisiin soveltaa vielä vuosina 2014 ja 2015 tapahtuneiden laissa tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseen. Tämä kahden vuoden jakso muodostaa siten siirtymäajan, jonka aikana vakuutusala voi kehittää uusia tuotteita nykyjärjestelmän tilalle. Vuonna 2015 tapahtuneiden vahinkojen vaatiman hallintomenettelyn vuoksi on tarpeen pitää laki voimassa vuoden 2016 ajan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että määrärahan ottamista valtion talousarvioon koskevia säännöksiä ei tässä tilanteessa ole pidetty tarpeellisina, kun tavoitteena on siirtyä kokonaan uudella tavalla toteutettavaan korvausjärjestelmään.

Edellä esitetystä on käynyt ilmi, että tarkoituksena on luoda vakuutus pohjainen satovahinkokorvausjärjestelmä, joka tarjoaa keinoja korvata poikkeuksellisten sääolojen ja tulvien aiheuttamia vahinkoja. Tähän liittyen esillä on ollut kysymys mahdollisuudesta myöntää tukea vakuutusten ottamisen edistämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että uusi vakuutus pohjainen korvausjärjestelmä saadaan luotua mahdollisimman nopealla aikataululla, ja korostaa sitä, että päätökset mahdollisesta uudesta tukijärjestelmästä tulee tehdä hyvissä ajoin ennen voimassa olevan korvausjärjestelmän päättymistä. Valiokunta toteaa myös, että vakuutusmaksuveron korkea verokanta 24 prosenttia vaikuttaa korottavasti vakuutusmaksuihin, mikä heikentää maa-

talouden kannattavuutta ja saattaa vähentää tuottajien kiinnostusta satovahinkovakuutusten hankkimiseen. Valiokunta edellyttää, että mahdollisuudet em. veron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestelmässä selvitetään mahdollisimman nopeasti. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Esityksen perusteluissa on todettu, että poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annettu laki (284/1983, tulvavahinkolaki) kumoutuu 1 päivänä tammikuuta 2014. Samassa yhteydessä tulee voimaan lainmuutos, jolla satovahinkolakiin siirtyy kumoutuvasta laista eräitä maatalousvahinkoja koskevia säännöksiä. Esityksen mukaan näiden vahinkojen korvaaminen on tarkoitus toteuttaa maataloustuotteiden alalla noudatettavasta vähämerkityksisestä tuesta annetun komission asetuksen mukaisesti.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetulla lailla poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista ei ole itsenäisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esitys on tarpeellinen vain ennen lainsäädännön kumoutumista aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen liittyvien asetuksenantovaltuuksien säätämiseksi. Ehdotettuun lakiin saattavat vaikuttaa osaltaan Euroopan unionissa vireillä olevat maataloustuotteiden alalla noudatettavan komission ryhmäpoikkeusasetuksen, maataloustuotteiden tuotannon alalla vähämerkityksisestä tuesta annetun komission asetuksen sekä komission valtiontuen suuntaviivojen muutostyö. Näillä näkymin muutokset täsmentyvät tämän vuoden kuluessa. Valiokunta tulee jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa ehdottamaan lakiehdotukseen asiaa koskevan muutoksen.

Valiokunta korostaa, että esityksessä ehdotetuista muutoksista on tiedotettava monipuolisesti ja laajasti, jotta maatalousyrittäjät pystyvät varautumaan muutoksiin asianmukaisesti.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

*Yksityiskohtaiset perustelut***1. Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa 2 momentin täsmentämistä.

2. Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa 2 momentin selkeyttämistä.

3. Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista.

2§. *Vähämerkityksinen tuki.* Viitaten yleisperusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa pykä-

län ensimmäistä virkettä muutettavaksi siten, että siinä oleva viittausäännös, joka toimii pykälän toisen virkkeen perussäännöksenä, muodostuu tarkkarajaiseksi ja viittaa yksilöityihin kommission ehdotuksiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) 1 §:n 2 momentti ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 1 §:n 2 momentti laissa 1002/2011,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 8 a §:n 2 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti laissa 1055/2010 sekä 8 a §:n 2 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 1002/2011, sekä

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1002/2011, uusi 3 momentti, seuraavasti:

1, 8 a, 10 §
(Kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat ratkaistaan hakemuksen *vireilletulo-*hetkellä voimassa olleen lain mukaisesti.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

2.

Laki**satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
(1 mom. kuten HE)
(Poist.) Vuosina 2014—2015 aiheutunut vahinko korvataan tällä lailla kumotun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti.

3.

Laki**poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisen hallinnoinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
Vähämerkityksinen tuki

*Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen korvausten myöntämisessä maatalousalalle maksettavana tai yleisenä vähämerkityksisenä tukena on noudatettava, mitä siitä erikseen säädetään perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimi-
viin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta anne-*

tussa komission asetuksessa (EY) N:o 1857/2006 ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1535/2007 tai edellä mainittujen säädösten tilalle tulleissa uudemmissa säädöksissä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset mainittujen korvausten myöntämisestä ja vähämerkityksisen tuen enimmäismäärän hallinnoinnista.

3—6 §
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että mahdollisuudet vakuutusveron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestel-

mässä selvitetään mahdollisimman nopeasti ottaen huomioon veron vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja tuottajien kiinnostukseen vakuutuksen ottamiseen.

MmVM 19/2013 vp — HE 143/2013 vp

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Anne Kalmari /kesk
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Timo V. Korhonen /kesk
	Thomas Blomqvist /r	Pirkko Mattila /ps
	Markku Eestilä /kok	Jari Myllykoski /vas
	Satu Haapanen /vihr	Arto Satonen /kok
	Lasse Hautala /kesk	Katja Taimela /sd
	Reijo Hongisto /ps	Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

VASTALAUSE

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi satovahinkojen korvaamisesta annettua lakia siten, että lakia voitaisiin edelleen soveltaa seuraavina vuosina 2014 ja 2015. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muita muutoksia, joiden seurauksena voitaisiin esityksen mukaan paremmin vastata esimerkiksi poikkeuksellisten sääolojen tai tulvien aiheuttamiin vahinkoihin maatalousvahinkojen osalta viljelijöille. Kokonaisuudessaan esityksen tavoitteena on siirtyä sektorilla valtion vastuulla olevasta satovahinkojen korvausjärjestelmästä vakuutus pohjaiseen järjestelmään. Tämä tapahtuisi vuoden 2016 alusta. Yhtenä isona tekijänä uudistuksen taustalla on Euroopan unionin maatalousuudistus sekä sen edellyttämät vaatimukset.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä suhtautuu varsin kriittisesti koko esitykseen, sillä viljelijöiden toimeentuloa ja selviytymistä on ajettu järjestelmällisesti alas maassamme koko Euroopan unionin jäsenyytemme ajan. Samaten maamme istuva hallitus on omilla toimillaan sekä keskittämispolitiikallaan heikentänyt johdonmukaisesti myös viljelijöiden sekä koko maaseudun selviytymistä ja säilymistä maassamme. Tällaista kehitystä valiokuntaryhmämme ei voi olla tukemassa.

Toisaalta olemme myös huolissamme siitä kehityssuuntauksesta, että yhteiskunnan vastuita ollaan nyt tällä esityksellä siirtämässä vakuutusyhtiöille, joilta on turha odottaa hyväntekeväisyyttä viljelijöitä ja muita maataloustuottajia kohtaan. On aivan varmaa, että jos vakuutusyhtiö korvauksiin joutuu, niin se kyllä huolehtii omista saamisistaan. Toisin sanoen, valiokuntaryhmämme pelkää hintojen nousua entisestään alalla. Maataloussektori on jo niin ahdingossa Suomessa, että yhtään lisähaasteita ei kaivata tai tarvita. Valiokuntaryhmäämme huolestuttaa myös se näkökohta, että koko maatalouden satovahinkojen ns. vastaavuusjärjestelmää ei ole vielä edes kehitetty, ei vakuutusyhtiöiden eikä muidenkaan toimesta. Tästäkään syystä emme voi uudistusta kannattaa, sillä siirtymäajat on jätetty liian lyhyiksi. Muutoinkin hallituksen esityksessä jää liian paljon asioita avoimeksi, kuin mitä niihin saadaan vastauksia. Vakuutusmaksuverokanta on 24 prosenttia, mikä myös vaikuttaa heikentävästi suoraan maataloustuloon korkeiden vakuutusmaksujen vuoksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps
Pirkko Mattila /ps